

скловидності, в порівнянні з 2011 роком, збільшився. Результати досліджень, щодо зміни скловидності досліджуваних сортів пшениці наведено в таблиці 5.

Таблиця 5 – Скловидність сортів озимої пшениці

Сорт	Скловидність насіння, %		
	2011 рік	2012 рік	середнє за 2 роки
Херсонська 99	63,0	98,0	80,0
Херсонська безоста	69,0	95,5	82,2
Благо	64,0	97,0	85,0
Овідій	72,0	97,5	84,5

Висновки та пропозиції. Насіння озимої пшениці, яке вирощене в умовах зрошення, має більшу об'ємну масу, енергію проростання, лабораторну схожість. Переваги насіння, яке вирощене на зрошуваних землях, за фізичними і фізіолого-біохімічними властивостями реалізуються в їх підвищеній продуктивності. Велике насіння з крупними зародками має більший запас поживних речовин, дає міцніші сходи, які краще засвоюють ґрунтову вологу і поживні речовини, швидше пробиваються на поверхню ґрунту, а все це впливає на подальший розвиток рослин, їх здатності до виживання та врожайність. Сівба ваговитим і однорідним насінням (вирівняний посівний матеріал) є ефективним засобом підвищення урожайності пшениці м'якої озимої і поліпшення якості насіння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Орлюк А.П., Гончаренко О.Л. Науково-методичні засади вирощування високоякісного насіння пшениці м'якої озимої: Науково-методичні рекомендації. – Херсон: Айлант, 2011. – 72 с.

2. Макрушин М.М. Насіннезнавство польових культур. – К.: Урожай, 1994. – 208 с.
 3. Макрушин Н.М. Экологические основы промышленного семеноводства зерновых культур. – М.: Агропромиздат, 1985. – 280 с.
 4. Строна И.Г. Общее семеноведение полевых культур. – М.: Колос, 1966. – 464 с.
 5. Мухин В.П., Спиридонов Ю.Я., Мищенко Л.Н. Действие симазина на растения яровой пшеницы и ячменя, выращенные из матрикально разнокачественных семян //Известия ТСХА. – 1993. – № 3. – С. 13-28.
 6. Орлюк А.П., Шапоринська Н.М. Посівні якості і біологічні властивості насіння озимої пшениці залежно від розташування його в колосі //Таврійський науковий вісник. – 2001. – Вип. 20. – С. 11-15.
 7. Орлюк А.П., Базалий В.В. Принципы трансгрессивной селекции пшеницы. – Херсон. – 1998. – 274 с.
 8. Абрамов В.С. Определение качества семян по силе их роста //Селекция и семеноводство. – 1985. – № 6. – С. 42-43.
 9. Матюшенко Л.В., Весна Б.А. Всхожесть и урожайные свойства семян зерновых культур //Селекция и семеноводство. – 1990. – № 3. – С. 49-51.
 10. Зеленський М.О., Кузьменко М.В., Яценко В.П. та ін. Потенціал стебло-і коренеутворення зернівок різних сортів та гібридів озимої пшениці //Вісник с.-г. науки. – 1981. – № 6. – С. 17-20.
 11. ДСТУ 4138-2002 «Насіння сільськогосподарських культур. Методи визначення якості». – К.: Держстандарт України, 2003. – 173 с.
 12. Орлюк А.П., Гончарова К.В. Адаптивний і продуктивний потенціали пшениці. – Херсон: Айлант, 2002. – 270 с.
 13. Нетіс І.Т. Пшениця озима на півдні України: Монографія. – Херсон: Олді-плюс, 2011. – 460 с.
 14. Шелепов В.В., Чебаков Н.П., Вергунов В.А., Кочмарский В.С. //Пшеница: история, морфология, биология, селекция: Научное пособие. – ЗАТ «Мироновская типография», 2009. – С. 324-333.
 15. Орлюк А.П., Жужа О.Д., Усик Л.О. Теоретичні і практичні аспекти насінництва зернових культур: Науковий посібник. – Херсон: Айлант, 2003. – 172 с.: іл.

УДК 635.21:631.526.32:631.53 (477.7)

СОРТИ КАРТОПЛІ ВІТЧИЗНЯНОЇ СЕЛЕКЦІЇ ДЛЯ НАСІННИЦТВА В УМОВАХ ЗРОШЕННЯ В СТЕПУ УКРАЇНИ

Л.В. ЧЕРНОХАТОВ
 Інститут картоплярства НААН

Вступ. Найефективніший шлях стабілізації виробництва картоплі та насичення ринку продукцією, що користується підвищеним попитом у споживачів в південному регіоні є максимальне використання генетичного потенціалу сортів. Саме за рахунок сортів, що вирізняються підвищеною адаптивною здатністю в цих умовах, за всіх інших однозначних чинників можна досягти збільшення урожайності до 50%.

Досягненням в цьому напрямку в Степу України присвячено наукові праці Т.Д. Лисенка, О.М. Фаворова, А.Ф. Котова, І.А. Лук'яненко, П. Шкварнікова, М.С. Бойка, І.П. Бугаєвої, О.С. Снігового та інших. [1-7]

Цими роботами встановлено основні технологічні умови формування урожаю та отримання високопродуктивного садивного матеріалу, використання найбільш продуктивних сортів.

Однак багато питань щодо реакції сорту на абіотичні чинники за весняного, літнього садіння та двоврожайної культури за зрошення стосовно врожайності та оптимального строку репродукування

сорту без втрати сортових та посівних якостей сорту залишаються недостатньо вивченими. Ще більшого значення вони набувають щодо визначення в цих умовах генетичного потенціалу нових реєстрованих сортів, з метою послідуного включення в насінницький процес сортів, яким характерна підвищена загальна адаптивна здатність за щорічних змін погодних умов.

На виконання зазначених умов і були спрямовані дослідження.

Матеріали і методи. Дослідження проводились впродовж 2008-2011 років в ФГ «Чернохатове», Миколаївської обл. в зоні Степу в умовах зрошення. Випробовувались реєстровані сорти селекції Інституту картоплярства. Висаджували елітний насінневий матеріал. При виконанні досліджень керувались «Методичними рекомендаціями щодо проведення досліджень з картоплею. [8,9]

Ґрунти типові для півдня України – темно-каштанові.

Технологія вирощування картоплі – загальноприйнята для умов степової зони.

Для стимуляції проростання свіжозібраних бульб застосовували чотирикомпонентний розчин у складі 1% тіосечовини, 1% родоністого калію, 0,02% янтарної кислоти та 0,005% гібереліну. Садивні свіжозібрані бульби одразу після збирання обмуквали у розчин і висаджували в той самий день.

За період досліджень відзначені різноманітні погодні умови. Так 2008 рік був сприятливим для вирощування картоплі весняного садіння. Умови вегетації для літнього садіння 2009 року були досить складними – жарка погода з незначними опадами та затяжними періодами посухи. У 2010 році склалися сприятливі погодні умови для формування урожаю картоплі весняного садіння, але вкрай високі температури і посуха в середині червня – обумовили ускладнення при отриманні повноцінного урожаю в насадженнях свіжозібраними бульбами. Погодні умови 2011 року були сприятливими як для весняних посадок, так і літніх свіжозібраними бульбами.

Результати і їх обговорення. За весняного садіння за середніми показниками в 2008-2011 роки серед всіх сортів, що випробовувались найбільша врожайність встановлена у сортів Світанок київський (30,2т/га), Тирас (28,0т/га), Водограй (27,6т/га), Серпанок (25,8т/га). Різниця в урожайності за роки досліджень між найвищим і найменшим показником становила по сорту Світанок київський – 0,1-6,7т/га, Тирас – 0-6,4т/га, Водограй – 0,2-9,7т/га, Серпанок – 2,2-6,2т/га. Тобто найбільш стабільні за урожайністю в роки випробування сорти Тирас та Світанок київський.

За літнього садіння свіжозібраними бульбами середня урожайність за роки випробувань сягала у сортів Тирас 20,2т/га, Світанок київський 19,4т/га, Левада 19,1т/га, Скарбниця 18,8т/га, Водограй 18,7т/га; урожайність сортів Мелодія, Карлик-04, Фантазія становила 16,9-17,3т/га. Стабільні за урожайністю в роки випробувань сорти Водограй, Світанок київський. Різниця в урожайності яких між найвищим і найнижчим показником становила відповідно 0,2-1,0 та 1,6-1,8т/га. В той же час в роки досліджень різниця в роки досліджень найбільш урожайного сорту Тирас за середнім багаторічним показником становила 3,7-11,9т/га.

За літнього садіння минулорічними бульбами високою і стабільною урожайністю характеризуються сорти Тирас (24,6т/га), Левада (22,4т/га), Світанок київський (20,5т/га). Урожайність сортів Скарбниця, Фантазія, Водограй становила 20,2-20,3т/га.

За двоврожайної культури в умовах зрошення найбільший збір урожаю за вегетаційний період забезпечують сорти Світанок київський (49,6т/га), Тирас (47,8т/га), Водограй (46,2т/га), Левада (43,1т/га), Серпанок (42,3т/га).

Відносно меншими показниками щодо урожайності, але стабільними в роки досліджень характеризуються сорти Карлик-04 (39,3-43,8т/га), Подолянка (36,6-38,5т/га), Оберіг (35,5-37,5т/га).

Тобто саме наявність зазначених високопродуктивних сортів є основним чинником інноваційного розвитку насінництва, оскільки вони визначаються підвищеною адаптаційною здатністю до природно-кліматичних та фітосанітарних умов степової зони.

При цьому використання різноманітних сортів дозволяє мінімізувати небезпеку підвищення генетичної вразливості насаджень, і як наслідок настання епіфітотії різноманітних хвороб, зокрема вірусних та мікоплазмозових, а також фітофторозу. Зменшується також негативний вплив таких чинників, як надлишок і нестача тепла, посуха, родючість ґрунтів тощо.

Висновки. У насінництві, за умов зрошення треба віддати перевагу сортам, адаптивна здатність яких забезпечує динамічність реакції на лімітуючі чинники природно-кліматичних умов Степу України.

Найбільш продуктивні в умовах зрошення за весняних посадок минулорічними бульбами сорти Світанок київський, Тирас, Водограй; за літнього садіння свіжозібраними бульбами – Тирас, Світанок київський, Левада, Водограй; за літнього садіння минулорічними бульбами – Тирас, Левада, Світанок київський, Скарбниця. Найбільший збір бульб за вегетаційний період при застосуванні двоврожайної культури забезпечують сорти Світанок київський, Тирас, Водограй, Левада, Серпанок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. А.А. Бондарчук Наукові основи насінництва картоплі в Україні/А.А. Бондарчук. – Монографія. – Біла Церква, 2010. – 400с.
2. Фаворов А.М. Летняя посадка картофеля /А.М. Фаворов. М.: (Гос. изд-во с.-х. литературы). – 1952. – 302с.
3. Лысенко Т.Д. Летние посадки картофеля /Т.Д. Лысенко, М.К. Бабак. Тирасполь: гос. изд-во Молдавии. – 1936. – 48с.
4. Шкварников П. Двоврожайная культура картофеля в Крыму /П. Шкварников. Симферополь; Крымиздат. – 1953. – 87с.
5. Бойко М.С. Двоврожайна культура картоплі на зрошенні /М.С. Бойко. Маяк. Одеса, 1976. – 135с.
6. Лук'яненко І.А. Весняне та літнє вирощування картоплі в Степу України /І.А. Лук'яненко, О.П. Чорний. – Дніпропетровськ: Промінь, 1971. – 146 с.
7. Бугаєва І.П. Культура картоплі на півдні України /І.П. Бугаєва, В.С. Сніговий. – Херсон, 2002. – 176 с.
8. Методические рекомендации по проведению полевых опытов в условиях орошения УССР. – Днепропетровск, 1985. – 113 с.
9. Методичні рекомендації щодо проведення досліджень з картоплею. – Немішаєве, 2002. – 182 с.

УДК 635.621.4:631.52:631.6 (477.72)

СТВОРЕННЯ НОВИХ СОРТІВ ПАТИСОНА ПРИ КРАПЛИННОМУ ЗРОШЕННІ В УМОВАХ СТЕПОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ

Т.Є. КАТАЄВА – кандидат с.-г. наук, с. н. с.

Л.Д. БОРИСЕНКО – кандидат с.-г. наук, с. н. с.

Донецька дослідна станція Інституту овочівництва і баштанництва НААН

Постановка проблеми. Патисон, *Cucurbita pepo* L. var. *melopepo* L., відзначається харчовою

цінністю, високими смаковими якостями, рясним плодуотворенням, відсутнім галуженням та рядом